

מאת יצחק בירך דסקל - דיין ומו"צ **בינת ההלכה** גליון מס' עב, פרשת מקץ, תשפ"א

הלכות חנוכה תמצית הלכות אקטואליות ותוספות הנלע"ד y.b.daskal@gmail.com

סימן תרפג

הלל בחנוכה

בחנוכה גומרים את הלל בכל יום, ויש לתת טעם מדוע, הרי בחג הפסח אין גומרים את ההלל בכל יום אלא ביום ראשון בלבד, אבל בוסוכת גומרים את ההלל בכל יום כיון שכל יום חלוק מהיום הקודם בקרבנות, ויש לתת טעם מדוע בחנוכה בכל יום גומרים את ההלל. וכתב הבית יוסף שיש ג' טעמים בזה, א' שכל יום חלוק מהיום הקודם בהדלקת נרות, שהרי מוסיפים כל יום נר אחד. ב. לפי שהנס נתחדש בכל יום. ג. שהרי קוראים בנשיאים, ובכל יום נשיא שלו חלוק משל חברו, אם כן כל נשיא צריך לגמור ההלל על קרבנותיו, ואין ראוי לחדש קריאה בלא קריאת ההלל.

ונחלקו הפוסקים אם נשים חייבות באמירת הלל בחנוכה כשם שחייבות בהדלקת הנר, ויש המביאים את דברי הרמב"ם שמוכח שנשים פטורות מאמירת הלל בחנוכה, ואף על פי שנשים חייבות בנרות חנוכה, לפי שהיו באותו הנס, מכל מקום פטורות מהלל, כיון שאמירת הלל הוא חיוב כללי להודות ולהלל על כל נס והצלה מעת צרה, וזאת לא נתחייבו הנשים, משום שהיא מצוה שהזמן גרמא. ויש חולקים ומביאים את דברי התוס' סוכה ל"ח. (ד"ה מי) שמוכח שנשים חייבות באמירת הלל משום שאף הם היו באותו הנס, ולכן ראוי ונכון לעורר את הנשים לומר הלל לצאת כל הדעות. ויש אומרים שעל ידי שאומרות איזה הודאה להשם יתברך או המזמור הראשון שבהלל, יוצאות ידי חובתן, וקריאת כל ההלל אינה חיוב לנשים.

סימן תרע

איסור מלאכה לנשים בשעת הדלקת נרות

כתב בשולחן ערוך "נוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות". 'בעוד שהנרות דולקות'. הכוונה שיעור הזמן שחייב לדלוק מעיקר הדין, והוא חצי שעה, אבל לאחר חצי שעה אין איסור לעשות מלאכה אף שהנרות עדיין דולקות, כן למד המשנה ברורה. ואף על פי שנוהגים שלא להשתמש בנרות חנוכה לאחר חצי שעה, מכל מקום כיון שאיסור המלאכה לנשים, הוא משום היכר שלא יבואו להשתמש וליהנות מאור נרות חנוכה, ולכן לאחר חצי שעה שמוותר מדינא להשתמש לאור הנרות, אין מניעה שלא לעשות מלאכה.

אמנם יש עוד טעם למנהג שאין הנשים עושות מלאכה, כי ימי החנוכה הוקבעו ליו"ט בהלל והודיה, וכדי לציין זאת, נהגו הנשים - שנס חנוכה נעשה על ידן - שלא לעשות מלאכה. ולפי טעם זה איסור עשיית מלאכה הוא כל זמן שמצויים נרות חנוכה דלוקים, והיינו עד חצות הלילה. ואם כי המנהג הפשוט הוא כסברא ראשונה להתיר עשיית מלאכה לאחר חצי שעה, מ"מ במקום שנהגו להחמיר אין להקל להם.

ומ"מ דע, כי אין כלל איסור עשיית מלאכה בדברים המותרים ביום טוב כגון בישול ואפיה והכנת שאר צרכי סעודה, ויש אומרים שלא אסרו אלא מלאכות תפירה וסריגה כיבוס וגיהוץ, אבל שאר עניני הבית כשטיפה וכיבוד הבית וכ"ש בישול ואפיה אינם אסורים.